

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Easem veritas ratione suadetur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

Deus nihil quod si extra se intueatur; sed quia id quod est extra seipsum, non intueatur nisi in seipso. Unde in fine corporis sic concludit: Igitur dicendum est quod Deus seipsum videt in seipso, alia autem à se videt, non in ipsis, sed in seipso. Ergo juxta D. Thomam, & alios SS. Patres, non datur in Deo cognitio immediata creaturarum in seipsis, sed mediata solum, in essentia divina tanquam in causa.

34. Nec tam evidentiā & expressa testimonia eludi possunt solita responsione Adversariorum, qui dicunt D. Thomam, & alios SS. Patres asserentes Deum non cognoscere creaturas in seipsis, solum intendere quod illas non cognoscat per species à rebus acceptas, sicut nos eas cognoscimus, sed per suam essentiam gerentem vires speciei ad illarum cognitionem.

Nam contra hanc elusionem est primò quòd SS. Patres jam relati ex eo probant Deum non cognoscere creaturas in seipsis immediatè, seu extra seipsum, quia illas cognoscit in seipso: Ergo non solum intendunt docere quòd Deus non cognoscit creaturas in seipsis, ex eo quòd non accipiat species à rebus, sed ex eo quòd eas cognoscit in sua essentia, ut in medio priùs cognito.

Secundò, Si SS. Patres solum vellent excludere à Deo hanc imperfectionem, nempe hoc quòd est accipere species à rebus, nihil speciale ipsi tribuerent, quòd creaturis non possit competere, cum etiam Angeli non intelligant per species à rebus acceptas: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

Tertiò, Aliud est cognoscere creaturas immediatè, & aliud eas cognoscere per species à rebus acceptas: oculus enim v. g. immediatè videt colores, & tamen accipit speciem ab illis, & Angelus è contra mediatè cognoscit hominem, vel leonem, & tamen ab illis non accipit species, sed eas habet à Deo in creatione infusus: Ergo impertinenter omnino probaret D. Thomas, Deum non cognoscere creaturas immediatè in seipsis, ex eo quòd non cognoscat illas per species à rebus acceptas.

Quartò, Cognosci aliquid cognitione immediata, est verè & propriè cognosci in seipso: Sed D. Thomas absolutè negat creaturas à Deo cognosci in seipsis: Ergo negat cognosci cognitione ad illas terminatà immediatè.

Denique, Eo ipso quòd creaturæ non cognoscantur à Deo per speciem illarum propriam, sed per essentiam divinam gerentem vires speciei, non possunt immediatè & primariò cognitionem divinam terminare, sed mediatè tantum & secundariò, ut constabit ex statim dicendis: Atqui D. Thomas loco citato docet creaturas cognosci à Deo per essentiam divinam gerentem vires speciei, ait enim: *Deus seipsum videt in seipso, alia autem à se videt, non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso:* Ergo juxta D. Thomam, non datur in Deo cognitio immediata possibilium in seipsis, sed mediata tantum, quæ ea in sua essentia & omnipotentia, ut in causa, cognoscit.

§. II.

Eadem veritas ratione suadetur.

35. Plures etiam in favorem nostræ conclusionis rationes efficaces adduci possunt.

Prima est: In Deo, utpote infinitè perfectò, non potest admitti duplex modus cognoscendi

Tom. I.

A creaturas, quorum unus sit perfectior, & alter minus perfectus: Sed modus cognoscendi creaturas, in essentia divina tanquam in causa, est multò perfectior & nobilior, quàm modus illas cognoscendi immediatè in seipsis, ut articulo præcedenti ostendimus: unde in Angelis beatis, cognitio matutina per quam vident creaturas in verbo, & in essentia divina tanquam in causa, multò perfectior est, quàm cognitio vespertina, per quam illas cognoscunt extra verbum, & immediatè in seipsis, juxta illud Augustini quod supra retulimus: *Cognitio creaturæ in seipsa, decoratior est, quàm cum in Dei sapientia cognoscitur, veluti in arte per quam facta est:* Ergo præter modum cognoscendi creaturas possibles in essentia divina tanquam in causa, non debet admitti in Deo alius, quò illas in seipsis immediatè, & independentè ab essentia sua priùs cognita, intueatur.

Secunda est, Eo modo cognoscuntur creaturæ ab intellectu divino, quò representantur per speciem quæ intelligit: Sed non representantur in se & ratione sui, sed mediatè & in alio, scilicet in Deo ut priùs representato: Ergo non cognoscuntur immediatè in seipsis, sed mediatè in Deo priùs cognito. Major constat, Cum enim ex intellectu & objecto, medià specie, adæquatam intellectiois principium constituitur, nihil potest intellectus intelligere, nisi per speciem representetur: Ergo nec poterit immediatè intelligere, quòd immediatè in specie non continetur. Minor autem probatur. Species quæ divinus intellectus intelligit, est sola divina essentia: At hæc non representat immediatè creaturas, sed mediatè, Deò priùs representatò: Ergo species quæ divinus intellectus intelligit, non representat immediatè creaturas, sed solum mediatè.

Respondetis primò, juxta doctrinam Vazquezij, negando suppositum Majoris, quòd scilicet Deus creaturas per speciem intelligat; cum enim non implicet dari intellectum, seipso, absque concursu speciei, ad intelligendum completum, & talis independentia & omnimoda completio perfectionem dicat, non debet denegari intellectui divino, utpote summè perfectò.

Sed hæc responsio in primis apertè contrariatur D. Thomæ, qui hic art. 5. in corp. & in solut. ad 3. docet essentiam divinam esse speciem intelligibilem, quæ Deus seipsum & creaturas cognoscit. Pugnat etiam cum doctrina Augustini asserentis ex objecto & potentia pari notitiam, sicut ex concursu maris & femine gignitur proles, nec non contra communem Theologorum sententiam, asserentium essentiam divinam uniri mentibus beatorum ut speciem & formam in esse intelligibili in ordine ad cognitionem sui & creaturarum: si enim essentia divina respectu intellectus beati gerat vires speciei, hoc nullam importat imperfectionem, subindeque non debet Deo denegari, in ordine etiam ad propriam intellectioem. Item si essentia divina non sit species & forma intelligibilis, representans creaturas intellectui divino, vix poterit reddi ratio, cur Verbum Divinum procedat ex cognitione creaturarum possibilium, cum verbum non exprimat, nec representet in actu secundo, nisi quæ in specie intelligibili representantur in actu primo. Denique non minus est de ratione intellectiois, ab intellectu & objecto intra illum intelligibiliter constituto procedere, quàm de ratione volitionis procedere à voluntate, medià

Cc ij

objecti apprehensione: Sed implicat dari voluntatem quæ sit volitionis principium, nisi mediâ apprehensione objecti: Ergo pariter repugnat dari intellectum, qui sit principium intellectio- nis, sine concursu objecti intra ipsum constitui in ratione intelligibilis: Sed objectum ut concurrens objectivè ad intellectionem, gerit munus speciei: Ergo implicat intellectum sine specie esse principium intellectionis; & per consequens sicut voluntas divina, quamvis infinita, non potest aliquid velle, nisi præviâ cognitione, ita intellectus divinus, etsi infinitè perfectus, non poterit aliquid intelligere, nisi mediâ specie increata, ipsâ nimirum divinâ essentiâ, gerente vices speciei & formæ intelligibilis.

38. Respondebis secundo cum aliis, negando Minorem: cum enim essentia divina sit species representans creaturas, quia continet illas eminenter, & contineat ipsas eminenter immediatè, illas immediatè representat.

Sed hæc etiam solutio sustineri nequit, primò quia objectum immediatè representatum per speciem, debet convenire cum illa in gradu immaterialitatis; ut docet D. Thomas supra quæst. 12. art. 2. inferens ex hoc principio nullam speciem creatam posse representare quidditivè Deum: Sed nihil creatum potest cum divina essentia talem convenientiam habere; cum gradus immaterialitatis divinæ consistat in exclusione omnis potentialitatis, quæ exclusio nulli enti creato competere potest: Ergo nihil creatum potest representari immediatè per essentiam divinam ut speciem.

Secundò, Representatio speciei, vel est ratione similitudinis, vel ratione identitatis cum objecto: Sed divina essentia nulli rei creatæ potest esse perfectè similis, & multò minùs cum ea identificari: Ergo essentia divina, ut species, nullam rem creatam primariò representare potest.

Tertiò, Essentia Angeli, ut species, solum seipsam per se primò & immediatè representat, alia autem à se, secundariò tantùm, & mediatè, ut docetur in Tractatu de Angelis: Ergo pariter essentia divina, ut species, solum potest seipsam primariò & immediatè representare, creaturas verò secundariò tantùm & mediatè.

Denique, Si essentia divina ut habet rationem speciei, primariò & immediatè representaret creaturas, illæ essent objectum specificativum, partiale saltem & inadæquatum, talis speciei increatæ: sicut in specie Angelica immediatè representante plures naturas, & unam independentem ab alia, ita ut humana v. g. non sit ratio cur leonina representetur, omnes illæ naturæ integrant objectum specificativum illius: Sed creaturæ non possunt pertinere ad objectum formale & specificativum essentiæ divinæ, ut habet rationem speciei increatæ: Ergo non possunt ab illa primariò, sed tantùm secundariò representari.

39. Tertia ratio conclusionis sumitur ex D. Thoma 1. contra Gent. cap. 48. ratione 1. ubi sic dicitur: *Operatio intellectualis speciem & nobilitatem habet, secundum id quod est per se primò intellectum, cum hoc sit ejus objectum: si igitur Deus aliud à se intelligeret, quasi per se & primò intellectum, ejus operatio intellectualis, speciem & nobilitatem haberet ab alio quàm ab ipso: Hoc autem est impossibile, cum ejus operatio sit ejus essentia; & hac quippe ens à se, nequeat ab alio distincto à Deo speciem capere: Sic igitur impossibile est, quod*

A *intellectum à Deo primò & per se, sit aliud ab ipso.* Ex quibus verbis hæc potest deduci ratio: Si Deus cognosceret creaturas in mediâ in seipsis, & independentem ab essentia divina priùs cognita, objectum formale & specificativum divinæ intellectionis, esset ens creatum, vel ens ut sic abstrahens à creato & increato: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris est evidens, illud enim censetur esse objectum formale & primarium alicujus potentia, vel operationis, quod primariò & immediatè ab illa attingitur, & independentem ab alio priùs attacko, ut constat in potentia visiva, cujus objectum formale & primarium est color, quem per se primò attingit; secundarium verò & materiale, paries, vel aliud subiectum colore affectum, quia illud non attingitur immediatè, & per se primò, sed tantùm secundariò, & mediante colore.

Minor verò fusè à nobis probata fuit in Tractatu de attributis, potestque rursus hic breviter suaderi. Primò ratione Divi Thomæ jam insinuatâ. Cognitio desumit suam speciem & perfectionem essentialiam ab objecto formali & primario, & ab illo mensuratur; Sed intelligere Dei, cum sit ejus esse, ejusque natura, non potest desumere suam speciem & perfectionem essentialiam à creaturis, nec ab illis mensurari: Ergo ens creatum non potest esse objectum formale & primarium divinæ intellectionis.

C Secundò, Objectum formale & primarium divinæ intellectionis, debet esse quid actualissimum, sicut & ipsa intellectio: Sed ens creatum, vel abstrahens à creato & increato, est quid potentiale, ut constat: Ergo non potest esse objectum formale & primarium divini intellectus, sed solum ens increatum, seu divina essentia, quæ est actus purus, & ejusdem immaterialitatis cum illo.

Tertiò, Si creaturæ pertinerent ad objectum formale & specificativum divinæ scientiæ, etiam pertinerent ad objectum formale & specificativum Theologiæ, cum ista sit illius expressio, seu participatio: Sed hoc est falsum, ut constat ex dictis disputatione præliminari ad universam Theologiam articulo 3. ubi ostendimus, solum Deum esse objectum formale & specificativum Theologiæ, creaturas verò ad objectum tantùm materiale & secundarium pertinere: Ergo creaturæ non pertinent ad objectum formale & specificativum divinæ scientiæ.

Quartò, Si objectum formale & specificativum divini intellectus, sit ens ut abstrahit à creato & increato, sequitur objectum formale fidei, & aliarum virtutum Theologicarum, esse aliquid abstrahens à Deo & creaturis: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris est evidens, virtutes enim Theologicæ sunt participationes divini intellectus & voluntatis, ac proinde habent idem objectum formale cum illis. Minor verò demonstrari solet in Tractatu de virtutibus Theologicis, & videtur manifesta. Si enim objectum formale & specificativum illarum virtutum, non esset Deus, sed aliquid creatum, vel abstrahens à Deo & creaturis, illæ non essent Theologicæ: per hoc enim distinguuntur virtutes Theologicæ à moralibus infusis, vel acquisitis, quod primæ respiciunt immediatè Deum, tanquam proprium objectum formale & specificativum; secundæ verò circa aliquod objectum creatum versantur, ut ibidem ostendimus.

Ultima ratio nostræ conclusionis potest sic

breviter proponi. Ita se habet veritas creata ad intellectum divinum, sicut bonitas creata ad voluntatem divinam: Sed bonitas creata nequit ratione sui immediatè terminare actum voluntatis divinæ: Ergo nec veritas creata potest ratione sui immediatè terminare actum divini intellectus. Major pater, Minor verò variis rationibus demonstrabitur in Tractatu de voluntate Dei, & potest interim breviter suaderi ex D. Thoma infra quæst. 19. art. 2. ad 2. ubi sic discurret: *In his que volumus propter finem: tota ratio movendi est finis, & hoc est quod movet voluntatem: unde cum Deus alia à se non velit nisi propter finem, qui est sua bonitas, non sequitur quod aliquid aliud moveat voluntatem suam, nisi bonitas sua: & sic sicut alia à se intelligit: INTELLIGENDO ESSENTIAM SVAM; ita alia à se vult, volendo bonitatem suam.* Et rursus in solut. ad 3. *Ex hoc quod voluntati divinæ sufficit sua bonitas, non sequitur quod nihil aliud vult, nisi ratione sua bonitatis: sicut etiam intellectus divinus: licet sit perfectus ex hoc ipso quod essentiam divinam cognoscit, TAMEN IN EA COGNOSCIT ALIA.* Quò nihil clarius & expressius in favorem nostræ sententiæ dici potest.

61. Ad do quod Suarez ad hanc confugit doctrinam, dum opprimitur difficultate insuperabili actus liberi Dei, quem non putat se posse concipere, aut tutari, nisi recurrat ad illud principium, quod actus liber Dei, & quilibet increatus, essentiam aut bonitatem divinam respicit ut objectum formale adæquatum, creaturas verò ut objectum materiale à quo non hauriant specificationem. A qua tamen veritate apertè recedit, & simul calidum & frigidum efflat, dum in Deo præter modum cognoscendi creaturas in essentia divina tanquam in causa, admittit aliud genus cognitionis creaturarum in seipsis immediatè, & independentè ab essentia divina priùs visa; id enim, ut supra ostendimus, quod objectum intellectus specificationis specificativum, ad quod per se primò terminatur, nullo medio priùs cognito.

§. III.

Solvuntur objectiones.

62. **O**bjicies primò: Deus cognoscit veritates creatas omni modo quò sunt cognoscibiles, aliàs infinitus in cognoscendo non esset: Sed veritates creatæ sunt cognoscibiles duobus modis nempe mediatè, in divina essentia tanquam in causa, & immediatè in seipsis: Ergo Deus illas utroque modo cognoscit.

Confirmatur: Intellectus animæ Christi cognoscit veritates creatas in verbo (hoc est in divina essentia visa) & immediatè in seipsis extra verbum, per scientiam supernaturalem infusam, idque ut animæ Christi concedatur omnis modus cognoscendi res creatas, ut communiter docent Theologi 3. p. quæst. 9. Sed hæc ratio magis urget de intellectu divino: Ergo Deus cognoscit veritates creatas non solum in sua essentia visa, sed etiam immediatè in seipsis.

Confirmatur ampliùs: In Angelis beatis admittitur à Theologis, post D. Augustinum, duplex cognitio, matutina scilicet, & vespertina, & duplex modus cognoscendi creaturas, in verbo, & extra verbum: Ergo similiter uterque modus illas cognoscendi, Deo non debet denegari.

63. Ad objectionem quæ est præcipuum Adversarij

Tom. I.

Ariorum fundamentum, relicto variis solutionibus, facile respondeo distinguendo Majorem: Deus cognoscit veritates creatas omni modo quò sunt cognoscibiles: Si talis modus non dicat imperfectionem ex parte cognitionis, concedo Majorem: si involvat imperfectionem, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam cognitio immediata creaturarum in seipsis, imperfectionem dependentiæ & specificationis ab ipsis, in intellectum cognoscentem refundit, ut constat ex dictis in tertia ratione. Unde quamvis veritates creatæ sint immediatè cognoscibiles, & de facto sic cognoscantur ab intellectu animæ Christi creato, cujus actibus non repugnat hujusmodi imperfectio; non cognoscuntur tamen, nec cognosci possunt ab intellectu divino in seipsis immediatè. Per quod ad primam confirmationem patet solutio.

Ad secundam, concesso Antecedente, nego Consequentiam & paritatem, propter duplicem rationem discriminis. Prima est, quia objectum specificativum intellectus angelici & humani, non est ens increatum, sed ens ut sic, prout abstrahit à creato & increato: objectum verò specificativum intellectus divini, est ens increatum tantum, seu sola divina essentia, cum ea sola sit ejusdem puritatis, immaterialitatis, & actualitatis cum illo. Secunda, quia (ut supra dicebamus) in Deo, utpote infinite perfecto, non potest dari duplex modus cognoscendi creaturas, quorum unus sit magis, & alter minus perfectus; bene tamen in Angelis & in beatis: modus autem cognoscendi creaturas immediatè in seipsis, est minus perfectus, quam modus eas cognoscendi in essentia divina ut in causa; imò (ut supra ostendimus) involvit imperfectionem specificationis & dependentiæ à creaturis, Deo repugnantem.

Dices: Perfectius est cognoscere objecta sine medio, quam in aliquo medio: v. g. perfectius est videre hominem in seipso immediatè, quam in speculo in quo repræsentatur: Ergo modus cognoscendi creaturas immediatè in seipsis, multo perfectior est, quam modus eas cognoscendi in essentia divina tanquam in causa, & medio priùs cognito.

Confirmatur: Cognitio rei in alio ut in causa, est abstractiva: Ergo minus perfecta est, quam cognitio intuitiva rei in seipsa immediatè.

Ad instantiam, nego Antecedens; perfectio enim cognitionis non attenditur penes hoc quòd sit mediata, vel immediata, sed penes hoc quòd magis vel minus clarè attingat objectum: unde cum cognitio creaturarum in essentia divina, clarior sit, quam cognitio illarum in seipsis, quæ (ut ait Augustinus supra relatus) *decolorator est*, & obscurior, perfectius est cognoscere creaturas in essentia divina, tanquam in causa, & medio priùs cognito, quam illas immediatè in seipsis intueri.

Ex hoc intelliges quòd ait S. Doctor hinc art. 10. ad 4. nempe, *quòd cognoscere aliquid per aliud tantum, est imperfecta cognitio, si illud sit cognoscibile per se.* Hoc enim verum est, quando illud quod in alio cognoscitur, in illo minus perfecte continetur & repræsentatur, quam in seipso; secus verò, si in illo perfecte contineatur & repræsentetur: unde cum creaturæ contineantur in essentia divina tanquam in causa; & in idea & arte divina per quam factæ

C c ij